

-LEGAT-

- INTERPRETAZZJONI "MENS TESTATORIS" 'QUOD VOLUIT TESTATOR' -

IL-PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. RAYMOND C. PACE LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tlieta 27 ta' Frar, 2001

Kawza Numru: 8

Citazzjoni Numru: 2175/97/RCP

Maryrose Mifsud

vs

Avukat Dottor Joseph Bartolo fil-kwalita` tieghu ta' esekutor testamentarju ta' Michelina Mifsud, xebba, bint il-mejtin Salvatore u Emilia nee Grima li mietet fit-8 ta' Frar 1996 kif mahtur b'digriet tas-Sekond Awla tal-Qorti Civili numru 967/96

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-attrici hija legatarja tal-mejta Michelina Mifsud li mietet fit-8 ta' Frar 1996 u liema wirt ddevolva skond tlett testmenti taghha tal-20 ta' Mejju 1990, 15 ta' Frar 1994 u 6 ta' Ottubru 1995 it-tlieta fl-atti tan-Nutar Carmelo Lia li kopji taghom qed jigu hawn annessi u mmarkati bhala Dokumenti A, B u C.

Illi skond l-ahhar zewg testmenti tat-testatrici Michehina Mifsud hija halliet zewg legati ta' Lm3,000 il-wahda lill-attrici ammontanti kompleksivament ghal Lm6,000.

Illi l-esekutor testamentarju ma jridx ihallas it-totalita' ta' dawn il-legati imma jrid ihallas biss Lm3,000 tant ii ddeposita din is-somma fir-Registru tal-Prim Awla tal-Qorti Civili li jgib in-numru 681/97.

Illi b'ittra ufficjali tat-8 ta' Dicembru 1996 l-attrici interpellat lill-konvenut nomine biex ihallasha l-legat ta' Lm6,000 pero' baqa' inadempjenti.

L-istess attrici talbet li l-konvenut jghid prevja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna u ghar-ragunjjiet premessi ghaliex din il-Qorti m' ghandhiex:

- (1) tikkundanna lill-konvenut nomine jhallas lill-attrici s-somma ta' Lm6,000 oltre l-imghax legali mit-8 ta' Frar 1996 ghaz-zewg legati mhollija lilha mill-mejta Michelina Mifsud biz-zewg testmenti taghha 15 ta' Frar 1994 u 6 ta' Ottubru 1995 fl-atti tan-Nutar Carmelo Lia.

Bl-ispejjez komprizi dawk tal-ittra ufficjali tat-18 ta' Dicembru 1996 u bl-ingunzjoni tal-konvenut nomine ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 4 sa 17 tal-process;

Rat il-verbal tas-seduti tad-9 ta' Gunju 1998, tat-12 ta' Novembru 1998 u tal-4 ta' Frar 1999.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut a fol 27 tal-process fejn ecceppixxa:-

1. Illi l-azzjoni in kwantu proposta kontra l-ezekutor testamentarju tal-mejta Michelina Mifsud hi rritwali billi "il-legatarju ghandu jitlob lill-werriet il-pussess tal-haga mhollija legat" (art. 726 Kodici Civili). Il-konvenut ghandu ghalhekk jigi mehlus mill-osservanza tal-gudizzju.

2. Fil-meritu u bla hsara tal-premess, l-attrici hadet dak kollu li gie mholli lilha mill-imsemmija Michelina Mifsud.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut a fol 27 tal-process.

Rat ir-rikors tal-konvenuta tal-11 ta' Frar 1999 u d-digriet tal-Qorti fejn ordnat in-notifika tar-rikors u ta' dan id-digriet lill-konvenut nomine u lill-propost kjamat in kawza biex jekk jidhrilhom li huwa l-kaz iwiegbu, u rriservat li tipprovdi seduta stante.

Rat il-verbal tas-6 ta' Dicembru 1999 fejn Dr Edward Debono ghall-attrici talab li jinstema' l-konvenut in subizzjoni. Dr Mallia ddikjara li huwa jopponi ghall-kjamat fil-kawza ta' Joseph Aquilina, Ekonomu ta' Monsinjur Arcisqof, Amministratur tal-Beni tal-Entitajiet Djocesani kollha ta' Malta. Id-difensuri tal-partijiet talbu lill-Qorti biex ma tiddegretax finalment ir-rikors tal-attrici tal-11 ta' Frar 1999 peress li xtaqu li jirregolaw ruhhom. Xehed il-konvenut nomine in subizzjoni. Il-kawza giet differita ghall-14 ta' Frar 2000.

Rat il-verbal tal-14 ta' Frar 2000 fejn Dr Paul Mallia ghall-konvenut iddikjara li qieghed jirtira l-ewwel eccezzjoni. Dr Edward Debono msejjah tlett darbiet ma deherx. Il-Qorti tat digriet fejn provdied definittivament fuq ir-rikors tal-attrici billi wara li kkonsidrat illi l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut nomine giet irtirata dalghodu stess, cahdet it-talba, u

ordnat lill-attrici biex sa fejn hu possibbli tipprezenta l-provi taghha bil-procedura tal-affidavit. Il-kawza giet differita ghas-17 ta' Marzu 2000.

Rat in-nota tal-25 ta' Frar 2000 fejn l-attrici prezentat provi bl-affidavits.

Rat il-verbal tas-17 ta' Marzu 2000 fejn id-difensuri tal-partijiet iddikjaraw illi jaqblu illi t-tlett testmenti esebiti fil-process huma l-unici testmenti li saru mid-*decurus*. Dr Debono in vista ta' din id-dikjarazzjoni ddikjara li m'ghandux aktar provi. Il-kawza giet differita ghat-12 ta' Mejju 2000 ghall-prezentata tal-affidavits u ghan-notifika ta' l-istess.

Rat in-nota tal-konvenut tat-13 ta' April 2000 fejn esebixxa l-affidavit tan-Nutar Carmelo Lia.

Rat il-verbal tat-12 ta' Mejju 2000, tat-13 ta' Ottubru 2000 fejn il-kawza bdiet tigi mismugha minn din il-Qorti kif prezentament presjeduta, tat-22 ta' Novembru 2000 fejn Dr Pawlu Mallia ddikjara li m'ghandux provi izjed. Id-difensuri trattaw il-kaz u qablu li l-kawza tista' tibqa' ghas-sentenza. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-17 ta' Frar 2001.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi l-attrici qed taghmel din il-kawza bhala legatarja tal-mejta Michelina Mifsud li mietet fit-8 ta' Frar 1996, stante li qed isostni li l-istess *decurjus* permezz ta' zewg testmenti datati 15 ta' Frar 1994 u 6 ta' Ottubru 1995, esebiti mac-citazzjoni attrici bhala Dok. "B" u "C" rispettivament, halliet lilha *inter alia* zewg legati ta' Lm3,000 il-wiehed, b'kollox Lm6,000, li l-konvenut bhala esekuttur testamentarju tal-istess testatrici, qed jirrifjuta li jhallas.

Illi min-naha l-ohra l-istess konvenut sostna li l-attrici hadet dak kollu li gie moghti lilha fl-istess testment, stante li l-attrici ghandha dritt biss ta' legat wiehed, peress li d-disposizzjoni fl-ahhar testment tas-somma ta' Lm3,000, saret ghaliex l-istess testatrici kienet insiet li kienet gia halliet l-istess legat lill-attrici fl-istess somma permezz ta' testment precedenti tal-15 ta' Frar 1994, u ghalhekk dak li huwa dovut lill-istess legatarja huwa biss l-ammont ta' Lm3,000.

Illi sabiex tigi risolta din il-pendenza wiehed necessarjament irid ihares lejn it-testmenti tal-istess *decurjus* li jikkonsistu fi tlieta, dak tal-20 ta' Mejju 1990 (fol 9), dak tal-15 ta' Frar 1994 (fol 13), u dak tas-6 ta' Ottubru 1995 (fol 5).

Illi fl-ewwel testment ghal dak li jirrigwarda din il-kawza hemm indikat fl-ewwel artikolu li "*t-testatrici Michelina*

Mifsud thalli b'titolu ta' legat a favur in-neputija Mary Rose Mifsud bint huha Angelo, is-somma ta' elfejn lira Maltin (Lm2,000) u d-deheb li jkollha wara mewtha".

Illi fit-tieni testment taghha datat 15 ta' Frar 1994 hija sostniet li qed taghmel dan it-testment "*li bih u in forza tieghu qed timmodifika t-testment taghha fl-atti tieghi (tan-Nutar Lia) tal-ghoxrin ta' Mejju elf disa' mija u disghin"* fejn ghal dak li jikkocerna din il-kawza fit-Tieni Artikolu jinghad illi "*it-testatrici Michelina Mifsud tirreferi ghall-ewwel artikolu tal-precitat testment taghha u trid u thalli tlett elef lira (Lm3,000) flok elfejn lira (Lm2,000) lin-neputija taghha Mary Rose Mifsud"*.

Illi fit-tielet u l-ahhar testment taghha tas-6 ta' Ottubru 1995, l-istess testatrici ddikjarat li "*hija qed taghmel dan it-Testment li bih u in forza timmodifika t-Testment taghha fl-atti tieghu tal-ghoxrin ta' Mejju elf disa' mija u disghin billi thassar ghal kollox l-ewwel artikolu tal-istess u floku tordna dan li gej:-*

- L-Ewwel Artikolu -

It-Testatrici Michelina Mifsud thalli b'titolu ta' legat a favur in-neputija taghha Mary Mifsud bint huha Angelo is-somma ta' tlett elef lira (Lm3,000) u d-deheb li jkollha wara mewtha bil-patt illi jekk fi zmien xahar minn meta l-ezekutor testamentarju msemmi fic-citat Testment b'att gidizjarju javza lill-istess legatarja biex tersaq biex tiehu dan il-legat,

L-istess legatarja ma tersaqx f'dan iz-zmien ta' xahar biex turi li hi taccetta li tiehu dan il-legat, allura l-istess legatarja tiflef kull dritt li tiehu dan il-legat u l-istess legat imur b'sostituzzjoni a favur il-Caritas, Malta u ghalhekk l-istess ezekutor testamentarju ghandu l-inkarigu li jbiegh id-deheb u jikkonsenja r-rikavat tal-prezz tal-bejgh ta' dan id-deheb flimkien mas-somma ta' tlett elef lira Maltin lill-istess Caritas, Malta.

L-Ezekutor testamentarju ghandu fi zmien xahrejn minn meta jigi konfermat ezekutor testamentarju ghandu javza bl-imsemmi att gudizjarju lill-istess legatarja.

Fil-bqija it-Testatrici tikkonferma t-Testment taghha fuq imsemmi."

Illi minn dawn l-brani johrog car is-soluzzjoni tal-pendenza odjerna, u dan peress li jirrizulta mill-kliem uzat fl-ahhar testment li t-testatrici kienet insiet li ghamlet testment iehor dwar l-istess legatarja fil-15 ta' Frar 1994, fejn kienet gia bidlet l-ewwel artikolu tat-testment taghha tal-20 ta' Mejju 1990, billi s-somma imhollija bhala legat lill-attrici, giet awmentata minn Lm2,000 ghall-Lm3,000. Dan huwa minnu illi kieku ftakret fl-istess tieni testment, kienet taghmel riferenza ghall-istess testment, ghaliex kien dan it-testment li biddel l-ammont tal-legat lill-attrici kontemplat fl-ewwel artikolu tal-ewwel testment.

Inverita' dan ma jistax ikun mod iehor ghaliex peress li t-testatrici bl-ahhar testment hassret ghal kollox l-ewwel artikolu tal-ewwel testment, u peress li dan l-istess l-ewwel artikolu tal-ewwel testment kien diga gie emendat bit-tieni artikolu tat-tieni testment taghha tal-15 ta' Frar 1994, dan ikun ifisser li t-testatrici kienet qed thassar artikolu, li kien diga thassar b'testment precedenti (15 ta' Frar 1994), u ghalhekk kienet qed thassar artikolu li ma kienx ghadu in vigore dwar is-somma tal-legat ghaliex kien inbidel bl-artikolu tnejn tat-tieni testment. Dan fil-fatt ifisser in rejalta' li t-testatrici kienet qed thassar legat ta' somma ta' flus li kienet diga thassret b'testment iehor, haga li ma taghmilx sens, u dan fih innifsu jikkonferma kemm fil-verita' l-istess testatrici kienet insiet it-testment li ghamlet fil-15 ta' Frar 1994.

Illi jidher ghalhekk car li t-testatrici, ghalkemm kienet konxja li riedet taghti lill-istess attrici legat fis-somma ta' tlett elef lira, u mhux elfejn lira kif kien imsemmi fl-istess testment, peress li insiet li kienet ghamlet testment iehor bejniethom, irreferiet biss ghall-ewwel testment, pero' bil-mankanza da parte tat-testatrici li fl-ahhar testment li issemmi it-tieni testment, u dan ghaliex insiet l-ezistenza tieghu, jidher car li t-testatrici riedet li l-legat lill-attrici jkollu effett kif hija ddisponiet bl-ahhar volonta' taghha tas-6 ta' Ottubru 1995. Illi minn dan premess, allura jirrizulta li s-somma imsemmija darbtejn bhala legat lill-attrici bl-ahhar zewgt testmenti tat-testatrici ma tikkonsistix f'zewg somom

ta' Lm3,000 il-wahda, izda legat wiehed tas-somma ta' Lm3,000.

Illi dan jaqbel perfettament ma dak li xehed in-Nutar Carmelo Lia, li irrediga t-tlett testmenti tat-testatrici, u spjega li l-istess testatrici kienet stqarret mieghu fil-presenza tal-konvenut *“li hija riedet thalli biss lin-neputija taghha is-somma ta' tlett elef lira (Lm3,000) oltre' deheb u f'dan l-ahhar testment taghha hija poggiet x'kellu jigri kieku din il-legatarja ma accettatx dan il-legat. Jiena cert illi it-tieni Testment ma giex mibdul jew modifikat ghas-semplici raguni li dak il-hin li qed jinkiteb l-ahhar Testment, it-Testatrici kienet inkwetata bl-imgieba ta' Mary Rose Mifsud u kien ghalhekk li dak il-hin ittiehed dak l-izball fis-sens li t-Testatrici insiet li kien diga halliet tlett elef lira (Lm3,000) lil din il-legatarja.”* *“Il-biza tat-Testatrici li kien jinkwetaha hafna kien li din in-neputija ma taccettax il-legat lilha mholli u ghal din ir-raguni sar it-tielet u l-ahhar testment”*.

Illi dan jaqbel perfettament mal-konkluzzjonijiet fuq raggunti, u fl-opinjoni ta' din il-Qorti dan bl-ebda mod ma gie kontradett mill-attrici, stante li din ta' l-ahhar ghalkemm sostniet li certa Antonia Attard, xhud tal-ahhar testment, kienet qaltilha li t-testatrici kienet qalet li riedet tirdoppja l-legat li kien thalla lill-attrici, din l-istess xhud qatt ma tresqet mill-attrici sabiex tixhed quddiem din il-Qorti, u *di piu`* n-Nutar lanqas sarlu kontro-ezami jew gie b'xi mod kontradett, u ghalhekk din il-Qorti ma ghandha ebda dubju sabiex tasal ghall-konkluzzjoni li t-testatrici kellha l-

intenzjoni u fil-fatt riedet li thalli lill-attrici apparti id-deheb, legat wiehed fis-somma unika ta' Lm3,000, u mhux zewg legati ta' Lm3,000 il-wiehed.

Illi dan johrog car minn kif gew redatti l-istess tlett testmenti, u wkoll mid-deposizzjoni tal-istess Nutar Carmelo Lia, u la darba huwa stabbilit li f'materja ta' successjoni universali jew partikolari, hija il-volonta' tat-testatur li ghanda tipprevali u tiddetermina l-interpretazzjoni tal-istess testmenti '*mens testatoris*' skond '*quod voluit testator*', din il-Qorti thoss li a bazi tad-dokumenti u l-provi migbura quddiema, l-unika konkluzzjoni possibbli hija dik li l-attrici hija bhala legatarja intitolata ghall-legat fis-somma ta' tlett elef lira (Lm3,000).

Illi peress li l-ammont tal-istess legat ta' Lm3,000 jirrizulta li diga gie offert lill-istess attrici skond ittra ufficjali datata 5 ta' Dicembru 1996 u ittra legali datata 8 ta' Jannar 1997, u wara ir-rifjut da parte taghha li tircievi l-istess ammont *per saldo*, dan l-istess ammont gie depositat fir-Registru tal-Qorti permezz ta' Cedola Numru 681/97, u dan l-ammont jista' jigi liberalment irtirat mill-attrici, jirrizulta ghalhekk li l-ammont kollu dovut lill-attrici bhala legatarja a bazi tal-istess testmenti tad-*decujus* jinsab pjenament imhallas, salv li jigi irtirat mill-istess attrici.

Illi ghalhekk in vista tal-premess, it-talbiet attrici ghandhom jigu respinti, u t-tieni eccezzjoni tal-konvenut milqugha.

III. KONKLUZZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tilqa' t-tieni eccezzjoni tal-konvenut, **tichad it-talbiet attrici bhala infondati fil-fatt u fid-dritt.**

Bl-ispejjez kollha kontra l-istess attrici.

Moqrija.

**Onor. Imhalled Raymond C. Pace LL.D.
27 ta' Frar, 2001**

**Josette Demicoli.
Deputat Registratur.
27 ta' Frar, 2001**